

De kracht van de Woldense samenleving en overheidsparticipatie

Bijdrage aan rondetafelgesprek Raad-inwoners De Wolden

Birgit Oelkers, november 2014

De gemeente De Wolden wil overheidsparticipatie als kernwaarde en werkwijze in de gemeentelijke organisatie inburgeren en knelpunten aanpakken waar initiatiefrijke Woldenaren tegenaan lopen. Inwoners van De Wolden hebben de gemeente geadviseerd over wat daarbij voor hen belangrijk is. Zoals: goed luisteren naar mensen met goede ideeën zonder starre houding, niet bij voorbaat in regels denken en bewoners niet confronteren met uitgewerkte besluiten. Op locaties kijken: ken je dorpen. Vertrouwen geven aan inwoners. Geen bureaucratie, over je eigen grenzen durven te kijken, alle afdelingen toerusten op het werken vanuit overheidsparticipatie.

In november 2014 heeft de Woldense Raad bovendien besloten om voor vier jaar een budget van € 250.000,- per jaar beschikbaar te stellen voor het ontwikkelen en uitvoeren van maatschappelijke initiatieven. Samen met inwoners heeft de raad verkend wat de beste manier is om het geld toe te kennen. De aftrap daarvoor was een rondetafel-gesprek tussen raadsleden, inwoners en andere deskundigen.

Mijn bijdrage aan dat gesprek was een reactie op de stelling ‘de prioriteit bij de toekenning ligt in de sociale infrastructuur’. Ik deed de suggestie om drie kantelingen te maken, die initiatiefrijk De Wolden en de gemeenschapszin in dorpen en wijken kunnen versterken, als uitnodiging naar beide kanten: bewonersgroepen en plaatselijk belangen én aan de raad.

Kanteling 1: Van fysiek naar sociaal

**Kanteling 2: Van ‘wat kunnen we/hebben we niet’ naar
‘wat kunnen we wel/hebben we wel’**

**Kanteling 3: Van ‘eerst plan & beleid, dan actie & doen’ naar
‘eerst actie & doen’ dan eventueel nog plan/beleid’**

Kanteling 1: Van fysiek naar sociaal

Pak als dorpsbelang met deze middelen je kans: maak je eigen kanteling. Die begint met het stellen van andere vragen. Niet wat willen we met het geld, en welke criteria zijn daarvoor nodig. Maar: wat voor gemeenschap willen we zijn in ons dorp en onze wijk?

Wat vind je belangrijk? Een dorp van mooie rotondes en groen, mooie toeristische en historische plekken, goed parkeren en wegen? Of ook een zorgzaam dorp/een wijk, waar je oud kunt worden, waar je tot je dood kunt blijven wonen, waar je ondanks bezuinigingen en mogelijke krimp met elkaar naar wegen zoekt om menselijke zorg op maat te krijgen. Waar mensen voor elkaar klaarstaan en waar zorginstanties aansluiten bij wat voor de mensen in het dorp de wijk belangrijk is, in plaats van omgekeerd.

Als je dat wilt, moet je prioriteit geven aan het opbouwen van een gemeenschap die om elkaar geeft. Aan het onderlinge sociale weefsel. Dat is iets waarvoor je meer nodig hebt dan geld. Je kunt het ook niet uitbesteden aan de thuiszorg of de maatschappelijk werker. Je kunt het alleen samen doen. Stel elkaar vragen. Horen mensen die het niet makkelijk hebben erbij?

Waar kun je als mantelzorgers in jullie dorp op rekenen?

Kunnen jullie als gemeenschap buren een gevoel geeft 'ik heb het zwaar, als mantelzorgers, als zieke, maar ik weet me gesteund? Moet iemand naar een verpleeghuis als hij/zij 24uurs zorg nodig heeft? Of willen je samen met thuiszorgteams en anderen in het dorp ervoor inzetten dat degene thuis verzorgd kan worden. Wat betekent dat voor de onderlinge hulp, de woningen, de voorzieningen, zijn ze erop toegerust?

Kijk af bij andere plaatselijke belangen en bedenk het samen met elkaar.

Investeren betekent dan ook tijd en aandacht vrijmaken voor het thema, het op de agenda zetten. Bij jezelf, bij het plaatselijk belang, bij de buren, in de raad.

En dat hoeft je niet alleen te doen als plaatselijk belang of als bewonersgroep. Deel je ideeën, dromen, zorgen met iedereen die er in je dorp woont en werkt. En kijk dan aan de hand van de initiatieven die los komen, wat vervolgens nodig is aan ondersteuning, geld of andere middelen.

Kanteling 2: Van 'wat kunnen we/hebben we niet' naar 'wat kunnen we wel/hebben we wel'

We zijn gewend om in problemen te denken. Als je problemen hebt, krijg je geld en aandacht. Als je geen problemen hebt, krijg je geen geld.

Met dit denken stigmatiseren we mensen (door hen te labelen als 'gehandicapt', 'dementerend', 'crimineel'), maar ook hele buurten en dorpen. Laten we het omdraaien. Uitgaan van wat je hebt, wat er al is. Schat samen op waarde wat dat is wat jullie gemeenschappen versterkt.

Van oudsher is omzien naar elkaar onderdeel van het DNA van de meeste kernen in jullie gemeente. Vaak onopgemerkt, vaak terloops, in de ene straat meer dan in de andere straat.

Je zou dit moment kunnen aangrijpen om je af te vragen: wat zijn nou de sterke krachten op dat gebied? Welke mensen, organisaties die we hebben, blinken uit in naoberschap, wat zijn hun dromen als ze ondersteuning krijgen om daarin te groeien of iets nieuws te starten?

Borduur vooral voort op wat er is en zoek naar mensen die ergens voor willen gaan. Want zoals gezegd, het gebeurt natuurlijk al. De burens die invallen als je als mantelzorgers boodschappen moet doen, de buurman die de oprit voor de rolstoel aanpast.

Maar prioriteit voor zorg of de sociale infrastructuur gaat verder dan de individuele initiatieven. Dat gaat over het opzoeken van optillen van de kracht en problemen. Kunnen we met de soos in het dorpshuis ook dagbesteding organiseren, zijn er mensen die een zorgcoöperatie willen organiseren, misschien kernoverkoepelend, samen met andere plaatselijke belangen? Zijn er mantelzorgers die misschien af en toe iemand in huis nodig hebben zodat ze zelf boodschappen kunnen doen? Willen we een beweegtuin voor ouderen aanleggen, samen met jongeren/leerlingen. Zie ook het boek 'oma zet de buurt op stellen'.

http://www.kcwz.nl/dossiers/lokale_kracht/oma-zet-de-buurt-op-stelten

Kanteling 3: van 'eerst beleid en plan, dan actie/doen' naar 'eerst actie/doen' dan evt. nog plan of beleid'

Overheden hebben de ingesleten gewoonte om zo'n beetje alles volgens de route visie – beleid – plan – actie uit te voeren. Maar je krijgt nu de kans om dat anders te doen. Schrijf niet voor (als raad, maar ook niet als dorpsraad) dat alle initiatiefnemers met een uitgewerkt plan moeten komen of een visie moeten hebben. Sommige initiatieven zijn zo klein en dagelijks dat ze ook zonder dat aan de slag moeten kunnen. Wees dus ook flexibel in de toekenning en de eisen die je stelt aan initiatiefnemers. Voor het aanleggen van olifantenpadjes heb je andere ondersteuning nodig (moet snel en organisch kunnen, zoals inloop of etentjes in het dorpshuis) dan voor 'snelwegen' zoals zorgcoöperaties.

Mensen bij elkaar brengen is meestal veel krachtiger dan het schrijven van een plan. De energie van deze tijd en vernieuwing ontstaan vooral in het doen. Neem de praktijk als basis voor eventueel overkoepelend beleid of plannen, gebruik de praktijk ook als basis voor het leren en verantwoorden van fin. bijdragen, doe dat als raad samen met de dorpen en initiatiefnemers en omgekeerd. Ga bijv. een avond organiseren waar initiatiefnemers over hun avonturen en ervaringen vertellen, ipv een verantwoordingsrapport te vragen. Nodig daar ook de raad voor uit.

Werk voorzichtig met dichtgetimmerde formats en blauwdrukken. Durf te experimenteren, te leren, op een manier dat het de praktijk, de doekracht versterkt. Net zo belangrijk: blijf met mensen meedenken die een aanvraag doen, ook al komen ze niet in aanmerking voor een bijdrage.

Beschouw je rol (als dorpsraad, gemeenteraad en als gemeentebrede 'initiatievenraad') niet als geldautomaat, maar als initiatievenmakelaar.

Misschien is er ook wel ondersteuning nodig om anders te gaan kijken naar het eigen dorp, naar de kracht die er al is. En hoe je met lenig denken $1 + 1 = 3$ van kunt maken. Daarvoor zou je handgeld beschikbaar moeten hebben.

Timmer de toekenning niet dicht voor de komende 4 jaar, stel de criteria op met bewoners en ga halverwege evalueren en bijstellen met iedereen die ermee te maken heeft gehad.

Als je de criteria op deze 3 kantelingen laat aansluiten, zou er meer lucht ontstaan voor initiatiefrijke Woldenaren en meer ruimte voor initiatieven die tot meer gemeenschapszin en omzien naar elkaar leiden.